

Pilot inclusieve kinderopvang in laak

Bijlagen bij het onderzoeksrapport

**Anne Steenbakkers
Zeliha Erdal
Rob Gilsing**

Met dank aan:
Tashera Chanchal
Jitta van Eijk
Alysha IJzendoorn
Roos van Zijl

Kennisnetwerk
Jeugd Haaglanden

DE HAAGSE
HOGESCHOOL

DE HAAGSE HOGESCHOOL

Januari 2026

© 2026 De Haagse Hogeschool

De Haagse Hogeschool
Johanna Westerdijkplein 75
2521 EH Den Haag
www.dehaagsehogeschool.nl
www.kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl

Auteurs

Anne Steenbakkers
Zeliha Erdal
Rob Gilsing

Uitgever

De Haagse Hogeschool

Foto omslag

Shutterstock

Vormgeving

Gabriëlle Thijsen

ISBN onderzoeksrapport: 9798083598611

Bijlagen	4
Bijlage I. Interviewleidraden professionals	4
Startmeting	4
Eindmeting	4
Bijlage II. Vragenlijsten ouders	7
Startmeting	7
Eindmeting	8
Bijlage III. Observatie dagstructuur	11
Bijlage IV. Activiteitenobservatie	11
Bijlage V. Formulieren projectgroep	12
Activiteitenplan	12
Tussenevaluatie	12

Bijlage I. Interviewleidraden professionals

Startmeting

Ervaringen

- Kun je kort je rol binnen de kinderopvang beschrijven?
- Wat betekent inclusieve kinderopvang voor jou?
- Kun je een voorbeeld geven van hoe inclusie in jouw groep(en) vorm krijgt?
 - *Hoe werk je hierin samen met pedagogisch professionals, pedagogisch coaches, VE-coaches, of andere specialisten?*

Ondersteuningsbehoeften

- Welke kenmerken en behoeften zie je vaak bij kinderen die extra ondersteuning nodig hebben?
 - *Kun je een concreet voorbeeld geven?*
 - *Hoe signaleer je dat een kind extra ondersteuning nodig heeft?*
- Welke ondersteuning is er binnen jouw opvanglocatie om deze kinderen te begeleiden?
- Hoe ga je om met verschillen in ontwikkelingsniveaus binnen je groep?
- Kun je een voorbeeld geven van een situatie waarin je creatief moest zijn om een kind goed te ondersteunen?
- Hoe ervaar je het werken met kinderen die extra ondersteuning nodig hebben?
- Hoe wordt jouw team ondersteund bij het werken met inclusieve groepen?
 - *Waar zie je ruimte voor verbetering?*

Activiteiten en materialen

- Welke activiteiten bied je momenteel aan voor kinderen met extra ondersteuningsbehoeften?
- *Hoe bepaal je of deze activiteiten aansluiten bij de behoeften van kinderen?*
 - *Kun je een voorbeeld noemen?*
- Welke hulpmiddelen of materialen gebruik je om activiteiten toegankelijker te maken
 - *Wat werkt goed of zou beter kunnen?*
- Zijn er activiteiten die je graag zou willen toevoegen om beter aan de behoeften van deze kinderen te voldoen?
 - *Wat heb je nodig om dit mogelijk te maken*

Ondersteuning ouders

- Welke kenmerken en behoeften zie je vaak bij de ouders van de kinderen die extra ondersteuning nodig hebben?
- Welke ondersteuning wordt er aan ouders gegeven vanuit de opvang?
- Wat zou er aanvullend nodig zijn om ouders goed te ondersteunen?

Samenwerking en toekomstige verbeteringen

- Hoe ervaar je de samenwerking met collega's en andere professionals bij het ondersteunen van kinderen met extra behoeften?
 - *Wat gaat goed en wat kan beter?*
- Wat is er volgens jou nodig om de kwaliteit van inclusieve kinderopvang verder te verbeteren?

Afsluiting

- Wil je nog iets toevoegen wat we niet besproken hebben?
- Heel erg bedankt voor je tijd en input!

Eindmeting

Uitvoering activiteiten

- Wat vond je van de plannen die we aan het begin hadden gemaakt voor de activiteiten? (*dus voordat ze plannen uitgevoerd werden*)
 - Sloot dit goed aan bij wat uit het startbeeld kwam? (het interview met de PM'er, de vragenlijst aan de ouders en de observaties)

- Hoe realistisch schatte je de uitvoering plannen van tevoren in?
- Hoe tevreden ben je over de uitvoering van de activiteiten?
 - Wat ging er goed? Waarom ging dit goed?
 - Wat ging er minder goed? Waarom ging dit minder goed?
 - (Mocht dit nog niet aan bod zijn gekomen in de vragen hierboven:
 - i. *Lukte het om de kinderen enthousiast te maken en houden voor de activiteiten?*
 - ii. *Begrepen kinderen wat er van hen verwacht werd?*
 - iii. *Lukte het om de activiteiten volledig uit te voeren of moesten activiteiten ingekort/aangepast worden?*
 - iv. *Lukte het om goed te differentiëren tussen de verschillende kinderen en wat zij nodig hadden?*
 - v. *Lukte het creatief om te gaan met verassingen en onverwachte situaties?*
 - Welke veranderingen zijn gemaakt in de plannen? Waarom is dit veranderd? Leverde dit op wat je hoopte?
- Waren de randvoorwaarden voor de uitvoering aanwezig? (denk hierbij aan tijd, ruimte, materialen).
 - Waren de juiste materialen beschikbaar of konden deze zelf gemaakt worden?
 - i. *Wat droegen deze materialen bij aan de activiteiten?*
 - ii. *Als er iets ontbrak, hoe beïnvloedde dit de activiteit?*
 - Konden de activiteiten op de juist plek uitgevoerd worden?
 - i. *Wat was de meerwaarde van het uitvoeren van activiteiten **buiten de groep**?*
 - ii. *Wat was de meerwaarde van het uitvoeren van de activiteiten **in de groep**?*
 - iii. *Hoe beïnvloedde het de activiteit als deze niet op de gewenste plek uitgevoerd kon worden?*
 - Waren de activiteiten goed in te passen in dagstructuur? Waarom wel/niet?
 - Waren er nog andere randvoorwaarden belangrijk in het succesvol uitvoeren van de activiteiten? Misten er nog belangrijke randvoorwaarden?

Effecten

- Welk effect hebben de activiteiten op de individuele kinderen gehad?
 - Welke ontwikkelingsgebieden zijn gestimuleerd (taal, rekenen, emoties, concentratie, etc.)?
 - i. *Sloot dit aan bij de plannen die gemaakt waren of waren er verassingen?*
 - Hebben kinderen ander gedrag laten zien als gevolg van de activiteiten? (*n.b. niet alleen gedragsproblemen, maar bijv. meer praten of langer in de kring zitten*)
 - i. *Is dit bij alle kinderen het geval of bij een aantal?*
 - Hebben de activiteiten invloed gehad op de kinderen die extra ondersteuningsbehoeften hebben?
 - i. *Waarom wel/niet? Wat is had er anders gedaan kunnen worden voor hen?*
- Welk effect hebben de activiteiten op de kinderen als groep gehad?
 - Wat is er veranderd in de groepsdynamiek door de ondernomen activiteiten?
 - Hebben de kinderen met extra ondersteuningsbehoeften een andere plek of rol gekregen in de groep?
 - i. *Waarom wel/niet? Wat kon er anders gedaan kunnen worden voor hen?*
- Welk effect hebben de activiteiten op de pedagogisch professionals van de groep gehad?
 - Hoe zijn jullie in jullie werk ondersteund door de activiteiten? Wat heeft dit mogelijk gemaakt voor de kinderen?
 - Wat heb jij geleerd van de activiteiten en hoe deze uitgevoerd werden? Wat neem je hiervan mee in je werk als ik als stagiaire straks weg ben?
 - Heb jij je collega's dingen zien leren of anders zien doen door de activiteiten en hoe deze uitgevoerd zijn? Wat nemen jullie als team mee in jullie werk als ik als stagiaire straks weg ben? (eventueel ook aandacht voor coach, manager etc.)
- Heb je ook een effect van de activiteiten op de ouders gemerkt?
 - Zo ja, welke effecten heb je gemerkt bij ouders?
 - i. *Wat heeft ervoor gezorgd dat deze effecten zijn behaald? Hoe tevreden ben je over deze effecten? Wat zou je een volgende keer anders doen om nog meer effecten bij ouders te behalen?*
 - Zo nee, waarom niet?
 - i. *Wat heeft ervoor gezorgd dat er geen effecten waren op de ouders? Welk effecten had je graag gezien? Hoe zou dit een volgende keer anders kunnen?*
- Heb je een effect gemerkt van de aanwezig van de stagiaires op de samenwerking met andere partijen in de buurt?
 - Zo ja, welke effecten heb je gemerkt? Hoe is dit gekomen? Hoe ga je dit voortzetten straks?
 - Zo nee, waarom niet? Hoe had dit anders gekund? Is dit iets wat nu opgepakt kan worden?

- Als je alle effecten zo bekijkt, hebben de activiteiten hun doelen bereikt?
(hier komt waarschijnlijk wat herhaling, maar dat is niet erg. Probeer te kijken of je de PM'er kan uitdagen de belangrijkste punten te noemen en echt tot de kern te komen van wat wel en niet werk)
 - Zo ja, waarom wel? Wat heeft ervoor gezorgd dat de doelen zijn bereikt?
 - Zo nee, waarom niet? Wat heeft ervoor gezorgd dat de doelen niet zijn bereikt?
 - Wat zou je een volgende keer anders doen om de doelen (nog beter) te behalen?

Toekomst

- Deze periode met extra activiteiten aanbod door mij als stagiaire, zit er bijna op. Graag kijk ik nog even met je naar te toekomst. Wat is er volgens jou nodig om de ontwikkelingen die de afgelopen periode ingezet zijn een positief vervolg te geven?
 - Is hier weer een stagiaire voor nodig of niet? Kan je uitleggen waarom wel/niet?
- Als je nog wat verder kijkt, bijvoorbeeld over 5 jaar, waar zou je dan willen dat locatie staat met betrekking tot inclusieve kinderopvang?
 - Wat is ervoor nodig om hier te komen?
 - Wat kan jij zelf hieraan bijdragen?
 - Wat heb jij nodig van anderen om hier te komen?

Afsluiting

- Wil je nog iets toevoegen wat we niet besproken hebben?
- Heel erg bedankt voor je tijd en input!

Bijlage II. Vragenlijsten ouders

Startmeting

Beste ouder/verzorger,

Wij willen graag weten hoe we de opvang beter kunnen maken voor alle kinderen. Daarom stellen we u een paar vragen. De vragenlijst is **anoniem**. Dat betekent dat uw antwoorden niet te herleiden zijn naar u of uw kind. Uw antwoorden worden alleen gebruikt om de opvang te verbeteren. Het invullen duurt ongeveer **5 tot 10 minuten**. Door de vragenlijst in te vullen, geeft u toestemming om de antwoorden te gebruiken voor onderzoek. Uw antwoorden worden op een beveiligde plek bewaard.

Alvast bedankt voor uw hulp!

Met vriendelijke groet,

Anne Steenbakkers en Zeliha Erdal, onderzoekers van De Haagse Hogeschool

1 Wat is de leeftijd van uw kind?

- ☐ 0-1 jaar
- ☐ 2-3 jaar
- ☐ 4-5 jaar
- ☐ 6-7 jaar
- ☐ 8 jaar en ouder

2 Wat is uw culturele achtergrond?

- ☐ Nederlands
- ☐ Westers (bijv. Europees, Noord-Amerikaans)
- ☐ Niet-westers (bijv. Turks, Marokkaans, Surinaams, Antilliaans)
- ☐ Anders, namelijk ...

3 Op welke opvanglocatie zit uw kind?

(keuzemenu)

4 Wat is de naam van de groep waarin uw kind zit?

(keuzemenu)

5 Hoe tevreden bent u over de opvang van uw kind? (1 ster = zeer ontevreden. 5 sterren = zeer tevreden)

6 Hoe gaat het met uw kind op de opvang?

(Let op! De voorbeelden zijn voor kinderen van 2 t/m 6 jaar. Een kind van 3 kan nog niet wat een kind van 5 kan. Geef antwoord zoals u dat passend vindt voor de leeftijd van uw kind)

- ☐ Sociaal-emotionele ontwikkeling (samen spelen, omgaan met emoties, zelf dingen doen)
(1 = niet goed, 2 = kan beter, 3 = neutraal, 4 = goed, 5 = heel goed)
- ☐ Taal (praten, luisteren, begrijpen)
(1 = niet goed, 2 = kan beter, 3 = neutraal, 4 = goed, 5 = heel goed)
- ☐ Cijfers en rekenen (cijfers herkennen, tellen, eenvoudige sommetjes)
(1 = niet goed, 2 = kan beter, 3 = neutraal, 4 = goed, 5 = heel goed)
- ☐ Bewegen en tekenen (rennen, klimmen, knutselen, schrijven)
(1 = niet goed, 2 = kan beter, 3 = neutraal, 4 = goed, 5 = heel goed)

- 7 Voelt uw kind zich veilig en op zijn/haar gemak op de opvang?
- ☐ Ja, altijd
 - ☐ Meestal wel
 - ☐ Soms
 - ☐ Zelden
 - ☐ Nee, nooit
- 8 Welke activiteiten doet uw kind op de opvang? (meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ Knutselen, tekenen, schilderen
 - ☐ Buiten spelen, sporten
 - ☐ Zingen, dansen, muziek maken
 - ☐ Voorlezen, taalspelletjes
 - ☐ Bouwen, constructiespel
 - ☐ Puzzelen, bordspelen
 - ☐ Fantasiespel, toneelspelen
 - ☐ Anders namelijk...
- 9 Hoe goed passen deze activiteiten bij uw kind?
(1 = heel slecht, 2 = slecht, 3 = neutraal, 4 = goed, 5 = heel goed)
- 10 Welke activiteiten zou u graag meer willen zien op de opvang?
(open tekstveld)
- 11 Heeft uw kind extra hulp nodig op de opvang?
- ☐ Ja, veel hulp
 - ☐ Ja, beetje hulp
 - ☐ Nee, geen extra hulp
- 12 Waar heeft uw kind extra hulp bij nodig? (meerdere antwoorden mogelijk)
- ☐ Omgaan met andere kinderen
 - ☐ Praten en taal begrijpen
 - ☐ Gevoelens en emoties
 - ☐ Bewegen en motoriek
 - ☐ Cijfers en rekenen
 - ☐ Concentratie en opletten
 - ☐ Anders, namelijk....
- 13 Wat voor soort extra hulp of ondersteuning zou u fijn vinden voor uw kind op de opvang?
(open tekstveld)
- 14 Voelt u zich als ouder goed geholpen door de opvang?
(1 = niet goed, 2 = kan beter, 3 = neutraal, 4 = goed, 5 = heel goed)
- 15 Wat kan de opvang doen om u als ouder beter te helpen?
(open tekstveld)

Eindmeting

Beste ouder/verzorger,

Vanaf afgelopen maart heeft een stagiaire extra activiteiten gedaan met de kinderen op de opvang. Wij willen weten wat u hiervan heeft gemerkt en wat u hiervan vindt. Daarom stellen we u een paar vragen.

De vragenlijst is **anoniem**. Dat betekent dat uw antwoorden niet te herleiden zijn naar u of uw kind. Uw antwoorden worden alleen gebruikt om de opvang te verbeteren. Het invullen duurt ongeveer **5 tot 10 minuten**. Door de vragenlijst in te vullen, geeft u toestemming om de antwoorden te gebruiken voor onderzoek. Uw antwoorden worden op een beveiligde plek bewaard.

Alvast bedankt voor uw hulp!

Met vriendelijke groet,

Anne Steenbakkers en Zeliha Erdal, onderzoekers van De Haagse Hogeschool

1 Wat is de leeftijd van uw kind?

- ☐ 0-1 jaar
- ☐ 2-3 jaar
- ☐ 4-5 jaar
- ☐ 6-7 jaar
- ☐ 8 jaar en ouder

2 Wat is uw culturele achtergrond?

- ☐ Nederlands
- ☐ Westers (bijv. Europees, Noord-Amerikaans)
- ☐ Niet-westers (bijv. Turks, Marokkaans, Surinaams, Antilliaans)
- ☐ Anders, namelijk ...

3 Op welke opvanglocatie zit uw kind?

(keuzemenu)

4 Wat is de naam van de groep waarin uw kind zit?

(keuzemenu)

5 Wist u dat er een HBO-stagiaire aanwezig was in de groep van uw kind?

- ☐ Ja (doorgaan naar vraag 7)
- ☐ Nee (doorgaan naar vraag 6)

6 Hoe had u hierover geïnformeerd willen worden?

(open vraag) (doorgaan naar vraag 17)

7 Heeft u gemerkt dat de stagiaire extra activiteiten heeft gedaan met de kinderen?

- ☐ Ja
- ☐ Nee (doorgaan naar vraag 16)

8 Hoe vaak per maand zag u extra activiteiten langskomen?

- ☐ 0
- ☐ 1 - 2
- ☐ 3 - 4
- ☐ 5 of meer

9 **Hoeveel verschillende soorten extra activiteiten heeft u gezien?** (bijv. een balactiviteit is 1 soort en een puzzel activiteit is een 2e soort)

- ☐ 0
- ☐ 1 - 2
- ☐ 3 - 4
- ☐ 5 of meer

10 De activiteiten hadden het doel om alle kinderen in de groep te helpen bij hun ontwikkeling. Waar denkt u dat de activiteiten op gericht waren? (meerdere antwoorden mogelijk)

- ☐ Omgaan met andere kinderen
- ☐ Praten en taal begrijpen
- ☐ Gevoelens en emoties
- ☐ Bewegen en motoriek
- ☐ Cijfers en rekenen
- ☐ Concentratie en opletten
- ☐ Weet ik niet
- ☐ Anders, namelijk....

11 Hoe goed pasten deze extra activiteiten bij uw kind?
(1 = heel slecht, 2 = slecht, 3 = neutraal, 4 = goed, 5 = heel goed)

12 Hebben de extra activiteiten uw kind geholpen bij wat hij/zij nodig heeft?

- ☐ Ja, veel geholpen (doorgaan naar vraag 16)
- ☐ Ja, een beetje geholpen (doorgaan naar vraag 15)
- ☐ Nee, niet geholpen (doorgaan naar vraag 13)

13 Had uw kind extra hulp nodig?

- ☐ Ja, veel hulp (doorgaan naar vraag 14)
- ☐ Ja, een beetje hulp (doorgaan naar vraag 14)
- ☐ Nee (doorgaan naar vraag 16)

14 Wat had uw kind wel kunnen helpen?
(Open vraag) (doorgaan naar vraag 16)

15 Wat had uw kind nog meer kunnen helpen?
(Open vraag)

16 Hoe goed voelt u zich als ouder betrokken bij de extra activiteiten in de groep?
(1 = heel slecht, 2 = slecht, 3 = neutraal, 4 = goed, 5 = heel goed)

17 Heeft u sinds de komst van de stagiaire in maart veranderingen opgemerkt in hoe veilig en op zijn/haar gemak uw kind zich voelt op de opvang?

- ☐ Ja, mijn kind voelt zich veiliger
- ☐ Ja, mijn kind voelt zich minder veilig
- ☐ Nee, geen verandering (doorgaan naar vraag 19)

18 Heeft deze verandering volgens u te maken met de stagiaire en/of de extra activiteiten?

- ☐ Ja, met de stagiaire
- ☐ Ja, met de activiteiten
- ☐ Ja, met de stagiaire en de activiteiten
- ☐ Nee, de verandering had een andere reden

19 Hoe tevreden bent u over deze werkwijze, waarbij een stagiaire extra activiteiten doet met de kinderen? (1 ster = zeer ontevreden. 5 sterren = zeer tevreden)

20 Is er verder nog iets die u met ons wil delen over de werkwijze, de activiteiten of de inzet van de stagiaires?
(open vraag)

Bijlage III. Observatie dagstructuur

[illegible]

Bijlage IV. Activiteitenobservatie

Groep:		
Datum:		
Ontwikkelingslijn:		
Gekozen activiteit:		
"Naam" focuskind: (niet de echte naam, maar eentje die je verzint)		
Leeftijd focuskind: (liefst in jaren en maanden)		
A: Aanleiding	B: Gedrag	C: Gevolg
A: Aanleiding	B: Gedrag	C: Gevolg
A: Aanleiding	B: Gedrag	C: Gevolg
A: Aanleiding	B: Gedrag	C: Gevolg
A: Aanleiding	B: Gedrag	C: Gevolg

Bijlage V. Formulieren projectgroep

Activiteitenplan

Vul per groep onderstaand format in, om goed in beeld te brengen welke extra activiteiten georganiseerd gaan worden in de pilot om de kinderen in de groep extra te ondersteunen. Voeg rijen toe voor elke activiteit.

Locatie:			
Groep:			
Welke groepsgerichte activiteiten ga je doen? <i>Beschrijf wie dit gaat doen en hoe dit gedaan wordt. Beschrijf ook wat hiervoor nodig is. Heb je specifieke materialen of hulpmiddelen nodig, zoals visuele ondersteuning, specifiek spelmaterialen of aanpassingen in de ruimte? Hoeveel kinderen kunnen er meedoen met de activiteit?</i>	Wat zijn de doelen van de activiteit? <i>Wat hoop je te bereiken met deze activiteit? Welke uitdaging pakt deze activiteit aan? Denk hierbij aan de ontwikkelingsgebieden. Dit kan zowel gericht zijn op individuele kinderen als op de hele groep.</i>	Welke kinderen worden specifiek ondersteund door deze activiteit? <i>Geef aan welke kinderen in de groep meer baat hebben bij de activiteit. Denk aan de ontwikkelingsgebieden:</i> • Sociaal-emotioneel • Taal • Cijfers en rekenen • Bewegen en tekenen	Waarom verwacht je dat deze activiteit bijdraagt aan het behalen van de doelen? <i>Onderbouw je keuze, waar mogelijk met referenties naar literatuur.</i>
Activiteit: Hulpmiddelen: Aantal kinderen:			Onderbouwing: Verwijzing literatuur:

Tussenevaluatie

Vul per locatie dit formulier in om te evalueren hoe het met de uitvoering van het activiteitenplan gaat.

Locatie:

Groep:

1. Lukt het met het uitvoeren van de activiteiten? Wat gaat er goed, wat kan er beter en waar loop je tegenaan? Beantwoord dit per activiteit die je hebt bedacht.
2. Passen de activiteiten in de dagstructuur? Beïnvloedt dit het verloop van de dag of past het vloeiend in het geheel?
3. Wat is de invloed van de activiteiten in de groep? Hoe reageert de groep op de activiteiten en verandert de dynamiek tussen de kinderen?
4. Sluiten de activiteiten goed aan bij de kinderen waar het op gericht is, die achterlopen in het specifieke ontwikkelingsgebied? Kan je bedenken waarom het wel of niet aansluit bij bepaalde kinderen? (anoniem graag)
5. Wat is de invloed van de activiteiten op de PM'er? Bijvoorbeeld wat leren zij ervan, wat nemen zij over of hoe ontlast het hen in hun werk?
6. Hoe zien ouders de meerwaarde van de activiteiten die ondernomen worden?
7. Wat is je verder opgevallen tijdens het uitvoeren van het plan? Zijn er bijzonderheden of andere dingen die je nog niet kwijt kon hierboven die wel belangrijk zijn om te noemen?
8. Wat zou je op basis van je eerste ervaringen nog willen verbeteren aan je plan?

Januari 2026

© 2026 De Haagse Hogeschool

De Haagse Hogeschool
Johanna Westerdijkplein 75
2521 EH Den Haag
dehaagsehogeschool.nl
kennisnetwerkjeugdhaaglanden.nl

Auteurs

Anne Steenbakkers
Zeliha Erdal
Rob Gilsing

Uitgever

De Haagse Hogeschool

Foto omslag

Shutterstock

Vormgeving

Gabriëlle Thijsen

ISBN volledig rapport

9798083598611